

ИЗВЕСТИЯ

списание на Икономически университет – Варна

<http://journal.ue-varna.bg>**СРАВНИТЕЛНО-ПРАВЕН АНАЛИЗ НА НЕУСТОЙКАТА И ТЪРГОВСКИЯ ЗАЛОГ****Жана ЛЕЧЕВА¹**¹ Катедра Правни науки, Икономически университет, Варна. E-mail: jansi_91@abv.bg**JEL K****Резюме****Ключови думи:**

неустойка, търговско право, търговски договор, търговски отношения, търговски залог.

Институтът на неустойката е удобен и универсален способ за обезпечение, намиращ широко приложение в търговската практика. Поради това проучването на ефективността на неустойката, както и разкриване на нейните предимства пред другите способности за обезпечение са от изключителна практическа значимост. В настоящата разработка е извършен сравнителен анализ между института на неустойката и търговския залог. Анализирани са същността на изследваните институти, тяхното приложно поле, приликите и различията между тях. Статията е съсредоточена върху открояване на предимствата на неустойката пред търговския залог, като за целта са взети под внимание критерии, като: степен на понижаване на риска, функционалност и ефективно прилагане на всеки един от изследваните способности в сферата на търговското право.

© 2018 Икономически университет – Варна

Цитиране: ЛЕЧЕВА, Ж. (2018) Сравнително-правен анализ на неустойката и търговския залог. *Известия. Списание на Икономически университет – Варна*. 62 (4). с. 451 - 462.

Въведение

Изпълнението на договорните задължения от страна на търговците се явява същността на търговския оборот. В интерес на обществото е да се гарантира стабилността и устойчивостта на търговските отношения. Основната цел, поставена пред законодателя в този смисъл е да осигури защита на интересите на търговците, посредством създаването на ефективни мерки, насочени към реализиране на правата, произтичащи от неизпълнение на задълженията по търговска сделка. Централно място в системата на тези мерки заема неустойката. Широко-

то ѝ прилагане в отношенията между търговци се дължи от една страна на факта, че тя представлява удобен и универсален способ за възстановяване на вредите, причинени на кредитора от неизпълнение или неправилно изпълнение от длъжника, и от друга страна, че разкрива съществени предимства пред останалите способи за обезпечение, с които търговското право борави.

Актуалността на проучването се обуславя от факта, че въпросите, свързани с необходимостта от обезпечаване изпълнението на задълженията по търговски сделки са от изключителна практическа значимост за стопанския оборот. В този аспект широкото практическо приложение и привлекателността на неустойката като способ за обезпечение на задълженията се дължи главно на факта, че тя представлява удобно средство за опростено компенсиране на загубите на кредитора, причинени в резултат от неизпълнението на длъжника. Предимствата, които неустойката предлага в сравнение с другите мерки за обезпечение на задълженията я превръщат в актуален и предпочитан способ за уреждане на отношенията между търговци.

Целта на настоящата статия е да се открият предимствата на неустойката като способ за обезпечение пред търговския залог.

Обект на изследване е нормативната уредба на неустойката и търговския залог.

Предмет на изследване са специфичните особености на неустойката и търговския залог в качеството им на обезпечителни способи на търговски задължения.

За реализирането на целта се поставят следните **задачи**: а) да се изведат типичните белези, характеризиращи неустойката, б) да се изведат типичните белези, характеризиращи търговския залог, в) да се направи сравнение между двата института, като в резултат това да се изведат основните сходства и различия между тях.

Методологичната основа на изследването е свързана с използването на разнообразни методи като: сравнително-правен, формално-юридически индукция, дедукция, анализ и синтез.

Тезата на изследването е, че неустойката в качеството си на обезпечителна мярка притежава редица предимства пред търговския залог, които я превръщат в предпочитан и универсален способ за обезпечение изпълнението на задълженията по търговска сделка.

1. Правна уредба на неустойката

Неустойката е класически институт на облигационното право. Тя е възникнала още в римското право, от където е била възприета и в модерните правни

системи. В българското законодателство липсва пълна регламентация на института на неустойката. Общата правна уредба на неустойката се съдържа в чл. 92 на Закона за задълженията и договорите, допълвайки се от правилото на чл. 309 от Търговския закон, което намира своето приложение в отношенията между търговци. (Първанова, 2012). На базата на тези разпоредби могат да се изведат основните характеристики, определящи същността на неустойката. Употребата на термина „неустойка“ разкрива различни значения. От една страна с термина „неустойка“ може да се означае задължението на длъжника, което ще настъпи в случай на неизпълнение от негова страна, или самата престация да се заплати определена парична сума (Калайджиев, 2010, с. 462). Преди всичко, най-важното значение на термина е като договорна клауза (акцесорно съглашение), установяваща едно допълнително задължение за длъжника, което ще стане изискуемо при настъпване на неизпълнение на главното задължение по договора (Марков, 2014, с. 169).

В правната теория е широко застъпено виждането, че „неустойката представлява предварително установена от закона или договора парична сума, която в случай на неизпълнение на задължението, неизправният длъжник следва да заплати на кредитора“ (Калайджиев, 2010, с. 462, Бъчварова и др., 2015, с. 47). По наше мнение, такова виждане има място не само в правната литература, но следва да бъде и нормативно уредено.

В българското право на неустойката се придава двояка функция – обезпечителна и обезщетителна. От една страна тя е способ за обезпечение, гарантиращ изпълнението на задължението, създавайки значителна заплаха за страните по договора (Младенов, 2007). Прилагането на неустойката в търговското право като способ за обезпечение има една цел – да компенсира възможните вреди, които ще настъпят за кредитора. От друга страна, в теорията неустойката се възприема и като проявна форма на договорна отговорност (Голева, 2013, с. 228, Марков, 2014, с. 169). Договорната отговорност се определя като задължение на длъжника, който не е изпълнил договорните си задължения, да възстанови загубите на кредитора и да му заплати неустойка. Отговорността за неизпълнение на търговски задължения има строго имуществен характер. Основната цел (каузата) на неустойката, като форма на договорна отговорност е възстановяването на имуществената сфера на потърпевшата страна.

В обобщение на гореизложеното, по наше мнение може да се направи следният извод: неустойката било то в качеството си на способ за обезпечение или форма на договорна отговорност си поставя една основна цел, а именно гарантиране нормалното изпълнение на задълженията по договора.

2. Неустойка и търговски залог

Най-значимата цел, която е заложена в основата на всяко търговско отношение е точното изпълнение от страна на длъжника. При установяване на неизпълнение на поетото по договора задължение, то за неизправния длъжник ще се породи ново задължение, чиято същност се изразява в поправянето на вредите, които посредством своето поведение последният виновно е причинил. Обезпечението на задължението се явява традиционен институт не само в гражданското, но и в търговското право. Увереността на кредитора в това, че задължената страна ще изпълни задължението и ще възстанови вредите при неговото неизпълнение може да се породи само при наличието на някои допълнителни способности за въздействие върху длъжника. Още римските юристи са определяли обезпечението на задълженията като подтикване на длъжника към временно изпълнение под страх от настъпването на неблагоприятни последици (Андреев, 1999). Възможността да се обезпечи изпълнението на задължението интересувало страните по договора още от момента на неговото пораждане. Възникването на способите за обезпечение на задължението очевидно е свързано с конкретни житейски обстоятелства, при които кредиторът се е оказал незащитен пред недобросъвестното поведение на длъжника. Отговорността на страните за неизпълнение или ненадлежно изпълнение на задълженията е съществена част от съдържанието на търговския договор. Ето защо при наличието на значителни рискове от неизпълнение, по целесъобразност, е редно в договора да се включи условие, което да гарантира изпълнението на задължението (Полоус, 2011, с. 15). Правилността в избора на надлежен способ за обезпечение ще осигури адекватна защита на страните по договорното правоотношение.

По наше мнение, една от характеристиките на модерните договорни отношения в сферата на търговията се явява широкото използване в практиката на примерни договори, които често не отговарят на изискванията на текущите правоотношения. В подобни случаи съществува висок риск плащането да не настъпи своевременно и в пълен обем.

С оглед на казаното до тук, в съвременните условия, уговарянето на предварително обезпечение на изпълнението на задължението, както и обезщетяване на изправната страна по договора са от изключителна практическа значимост. В този смисъл, с цел да предотврати настъпването на неблагоприятните последици, които биха могли да се породят в случай на неизпълнение от страна на длъжника, законодателят предвижда различни защитни мерки, които имат за цел да обезпечат изпълнението на задължението, както и да обезщетят пострадалия

в резултат на неизпълнението или ненадлежащото изпълнение. От такъв характер са неустойката и търговския залог, на които е посветено настоящото изследване. Ефективността от приложението на тези мерки може да се определи въз основа на сравнение между тях. Основните различия се коренят в степента на понижаване на риска, тяхната функционалност и ефективното им прилагане в сферата на търговското право.

Търговският залог е вид търговско обезпечение, чиято правна уредба се съдържа в Търговския закон. В качеството си на способ за обезпечение, търговският залог служи за обезпечение на права върху парични вземания, породени от търговска сделка (Неделчева, 2007, стр.145). Тя дава спецификата на залога като търговски (Герджиков, 2015)

Безспорно е, че между неустойката и търговския залог се откриват някои сходства. Общите признаци между тези способности за обезпечение на изпълнението са, че те са преди всичко мерки, които имат за цел да гарантират изпълнението на задължението и да стимулират длъжника към надлежно поведение (Захарова, Киреева, 2017, с. 107). Предотвратяването на негативните последици, които биха могли да настъпят в резултат на неизпълнението е от важна значимост за търговските отношения, при които защитата на законните интереси на търговците е един от основните принципи в търговското право.

Подобно на неустойката и търговският залог се явява акцесорно задължение, което може да съществува само едновременно с основното търговско задължение. Прекратяването на главното задължение ще доведе до прекратяване на залога. Прекратяването на залога обаче не ще доведе до прекратяване на главното задължение. Съвременните търговски отношения най-често включват в съдържанието си парично задължение. В този смисъл, залогът обезпечава само парични вземания. Това следва от същността на заложените правоотношения, които предоставят възможност за кредитора да се удовлетвори от паричната сума, получена при продажбата на заложеното имущество. Тук отново е налице сходство с неустойката, която за разлика от залога макар и да може да се уговаря за неизпълнение на всякакъв вид задължения, предимно обезпечава изпълнението на парични задължения.

Съществените различия между двата способа за обезпечение могат да се открият в следните насоки:

Първо, водеща разлика между неустойката и търговския залог е, че последният е вид тежест. Същността на тази тежест се изразява в пораждане, в полза на кредитора по основното задължение в случай на неговото неизпълнение, правото да иска реализиране на заложеното имущество чрез продажба и да получи

сумата от нея. Предимството в този случай е, че правото на кредитора се явява преимуществено, тъй като той има право да се удовлетвори от стойността на заложеното имущество преимуществено пред останалите кредитори. Въпреки това, обаче залогът разкрива и някои недостатъци, като такива най-често могат да се посочат риска от ликвидност на заложеното имущество, неговата амортизация по време на действието на договора, а дори неправилна оценка на самото имущество. Залогът ще осигури изпълнението на задължението в такъв обем в какъвто имуществото ще съществува към момента на удовлетворяването. Важна особеност на залога за разлика от неустойката според (Пустомулотов, 2013, с. 87) е вещно-правният характер, който залогът притежава. При залога на ценни книги, на права и стоки в обръщение – вещният характер отсъства. Що се отнася до неустойката, то тук правото на кредитора е относително и елементи на вещни права отсъстват.

Друго различие, върху което следва да се акцентира е, че най-често, залогът защитава интереса на кредитора с оглед изпълнение на задължението при неплатежоспособност на длъжника (Владимиров, 1997, с. 40). В търговската практика залогът обезпечава основно договори за кредит. Банковото кредитиране, като професионална дейност, предполага необходимост от обезпечаване на изпълнението на задължението на длъжника по кредита с цел предотвратяване на негативните последици, които биха могли да настъпят в случай на неизпълнение. Решението на този проблем за банката се оказва изборът на залога като способ за обезпечение. По отношение на неустойката в кредитните отношения, въпреки че същата е част от съдържанието на договорите за кредит, тя не създава за банката реална възможност за възвръщане на заемните средства, доколкото тя представлява, предвидена в закона или договора парична сума, която длъжникът да заплати в случай на неизпълнение. От гледна точка на заинтересоваността на банките от бързото възвръщане на паричната сума по договора за кредит, следва щателно да проучват ликвидността на предлаганото за залог имущество (Коровяковский, 2005, с. 52). Според разработената практика, като залог за обезпечение на парични задължения се предоставят ликвидни движими вещи, като лек автомобил например.

Второ, за разлика от търговския залог, при избора на неустойка като способ за обезпечение на задължението, страните не определят предварително имущество, което следва да бъде продадено за удовлетворяване нуждите на кредитора. За кредитора по главното задължение не възникват никакви „предимства“ пред други кредитори.

По наше мнение, въз основа на това кратко сравнение между двата способа може да се направи извод, че ефективността на търговския залог, като способ за обезпечение на задължението не бива да се подценява и до някаква степен е приблизително равна на ефективността на неустойката. Въпреки това обаче, включването на неустойчена клауза в договора се съпровожда от редица предимства, които превъзхождат останалите способности за обезпечение и я превръщат в желан и предпочитан способ за обезпечение от страните. Тези предимства могат да се разкрият в следните насоки:

Неустойката не обременява по никакъв начин имуществото на длъжника. Включването на неустойката като част от съдържанието на договора, предоставя възможността на страните предварително да определят приблизително сумата, която кредиторът може да претендира при неизправност от страна на длъжника. При избора на търговския залог подобно положение отсъства. Въпреки, че страните могат предварително да очертаят имуществото, което ще бъде продадено за удовлетворяване нуждите на кредитора, те не ще могат да определят сумата, която кредиторът следва да получи. За това предимство на неустойката съдим от липсата на законови изисквания по отношение определяне размера на неустойката и предоставената възможност на страните сами да го определят. Освен това, размерът би могъл да се диференцира съобразно значението на обезпечавания договор и големината на евентуалните вреди от неизпълнението му (Владимиров, 2006). С оглед на тези съображения, в търговската практика възникват редица спорове по отношение на действителността на размера на неустойка, когато същата е уговорена без краен предел и срок, до който да се начислява. Разбира се, тези спорове се решават противоречиво от съдилищата. В немалък брой решения (Решение № 832 от 28.12.2006 г. по търг.д. № 460/2006 г. I търг.отд. на ВКС, Решение № 1 от 10.02.2009 г. по търг.д. № 38/2008, I търг. Отделение на ВКС.Решение№ 16 от 16.06 2009 г. по търг. д № 430/2008, II търг. отд. на ВКС), съдилищата възприемат становището, че неустойката без краен предел е нищожна, поради противоречие с добрите нрави. Аргументите, на които се позовават в подкрепа на тази позиция са: приложимостта на правилата на морала по отношение на търговците като коректив за осъществяване на грижата на добрия търговец от една страна, а от друга – недопустимостта на неоснователното обогатяване. По-голяма част от съдебната практика (Решение № 34 от 01.02. 2008 г по търг. д. № 650/2007, II търг. отд на ВКС, Решение № 30 от 08.02.2007 по търг. д. № 785/2006. II търг. отд. на ВКС, Решение от 13.03.200 по ВАД № 62/1999, АС при БТПП и много други.) приема, че уговорката за неустойка без краен срок не е нищожна, поради противоречие с добрите нрави. Ос-

новният аргумент в подкрепа на това разбиране е, че високият размер на неустойката се обуславя именно от наказателната функция, която същата изпълнява, с оглед на което уговарянето ѝ без краен предел и срок, до който да се начислява, не противоречи на добрите нрави. В правната литература също широко е застъпено разбирането, че в търговското право неустойката има предимно санкционен (наказателен) характер (Кожухаров, 2002, Калайджиев, 2010, Garcia, 2012).

За да вземе отношение по този въпрос, авторът се присъединява към втората група съдебни решения, които, както вече бе посочено приемат неустойката, уговорена без краен предел като действителна. Съображенията ни за това са следните:

Първо, най-важният аргумент за заемането на подобна позиция е постановеното ТР № 1/15.06.2010 г. на ОСТК на ВКС, с което се прие за правилно, че клаузата за неустойка, уговорена без краен предел не е нищожна поради противоречие с добрите нрави. Смисълът на издаването на тълкувателно решение е отстраняването на противоречивата практика и нейното уеднаквяване. Ето защо, тълкувателните решения на ВКС имат задължителен характер по отношение на всички съдилища и следва да бъдат съобразени при решаването на правни спорове от такъв характер.

Второ, именно свободата в определянето на размера на неустойката, която законодателят предоставя на страните я прави желан и ефективен способ за уреждане на търговските отношения. И доколкото в отношенията между търговци важи принципът за най-висока степен на отговорност и познаване особеностите на търговската дейност, не може да се изключи възможността, страните сами, по взаимно съгласие да определят размера на неустойката. В този смисъл, според (Голева, 2009), завишеният размер на неустойката по търговска сделка се обуславя от степента на риска, който поема кредиторът – търговец. Ето защо, да подкрепим разбирането, прието в първата група съдебни решения би означавало да лишим страните по търговската сделка именно от това предимство – свободно да определят размера на неустойката. Такава практика по наше мнение е в противоречие със законоустановения принцип на свободата на договаряне.

Трето, целта на използването на неустойката като способ за обезпечение в търговското право е не само да обезщети вредите от неизпълнението, но и да санкционира неизправния длъжник. Обявяването на неустойката, уговорена без краен предел за нищожна до някаква степен означава да освободим виновния длъжник от отговорност. Подобно положение, от една страна, е в противовес със стимулиращата функция, която неустойката упражнява спрямо длъжника, а от

друга е в противоречие с принципа за равнопоставеност между страните, поради отслабената защита, която неустойката ще предоставя по отношение на кредитора – търговец.

Друго важно предимство в тази насока е и съдържащото се правило в чл. 309 от ТЗ, според което се установява обща забрана да се намалява поради прекомерност неустойката по търговска сделка, сключена между търговци. Търговското право предвижда подобна забрана като израз на по-високите изисквания към търговеца в качеството му на професионалист, познаващ добре рисковете на дейността си, респективно по-строги договорни санкции при неизпълнение на поетите от него търговски задължения. В този смисъл не може да бъде възприето разбирането на (Байрактарова, 2013), че правилото на чл. 309 от ТЗ лишава длъжника от правото да иска намаляване на неустойката и препятства гъвкавото уреждане на отношенията между страните по търговската сделка. Подобно твърдение е неприемливо. Авторът на настоящата статия, счита че разпоредбата на чл. 309 от ТЗ не лишава страните от гъвкаво уреждане на отношенията, напротив, счита, че това правило, както вече бе споменато предоставя сериозно предимство на търгуващите, изразяващо се във възможността неограничено да уговорят размер на неустойката. В този смисъл, законодателят правилно не допуска правораздаващият орган да се намесва в отношенията между страните.

В качеството си на способ за обезпечение, неустойката представлява средство за стимулиране на длъжника към изпълнение на задължението. Последното важно преимущество, което да подтикне търговецът да избере именно неустойката като способ за обезпечение е лекотата на нейното събиране. Тя спестява доказателствени усилия на кредитора относно съществуването и размера на вредите (Решение на ВАД № 133/ 2001 г., АСБТПП). Съдът ще присъди уговорената неустойка, без да се интересува от това, достатъчен ще самия е факт на неизпълнението. (Торманов, 2000, с. 38)

Изложените до тук констатации, по наше мнение, дават основание да се направи извод, че актуалността и важността на неустойката се дължи на следните предимства:

- Неустойката може да обезпечава всякакъв вид задължения, а не само парични;
- Неустойката не е тежест и не обременява имуществото на длъжника;
- Страните могат свободно, предварително да определят размера на неустойката;
- Неустойката, уговорена между търговци не може да се намалява от съда поради прекомерност;

- Неустойката в търговското право има предимно санкционна функция – служи като стимул за длъжника да изпълни задължението си;
- Неустойката спестява на кредитора доказването на претърпените вреди.

Изчерпателното посочване на тези предимства на неустойката основателно ни навеждат на извода, че те способстват за превръщането ѝ в достатъчно гъвкав правен механизъм, позволяващ тя да бъде адаптирана към конкретното търговско правоотношение.

Предвид гореизложеното, авторът препоръчва на търговците, в качеството им на професионалисти, да прилагат неустойката като способ за обезпечение на техните търговски задължения. Търговската дейност по дефиниция се свързва с известни търговски рискове. Сред тези рискове, водещо място заема недобросъвестното поведение на партньора по търговската сделка. Ето защо, с цел снижаване на тези рискове и създаване на увереност и сигурност у кредитора, че задължената страна ще изпълни задълженията си по договора, включването на неустойката в търговските договори я превръща в удобен и предпочитан способ, чиято цел е да предотврати неизпълнението на задължението и да компенсира възможните вреди, които ще настъпят за кредитора. Широкото прилагане на неустойката се обуславя от обстоятелството, че последната може да се използва за обезпечаване изпълнението на разширен кръг договорни задължения (Корвяковский, 2006, с. 24).

Заклучение

Често участниците в търговските отношения са изправени пред редица проблеми, свързани с недобросъвестни партньори, вследствие на което последните изпълняват ненадлежно или изобщо не изпълняват договорните си задължения. В съвременните условия, надеждността на изпълнението на сключените договори може да се увеличи чрез включването на подходящи способи за обезпечение на изпълнението на задълженията.

Изследваните в настоящата статия правни институти – неустойка и търговски залог са предпочитани правни способи за обезпечаване на търговските задължения. Всеки един от тези институти разкрива както предимства, така и слабости. Приложното им поле в търговската практика се свързва с необходимостта от предварително уреждане на един от най-често познатите проблеми на търговския оборот – неизпълнението на парични задължения по сключени търговски сделки. Изпълнението на тези договорни задължения е от изключителна важност не само в отношенията между търговци, но и за цялата икономика. Правилното използване на тези правни институти се предопределя от задълбочено

познаване на тяхната уредба и специфични особености, за да могат да бъдат успешно приложени и в търговската практика. Ето защо, тяхната значимост се изразява в правилното им функциониране, с оглед създаване на сигурност в стопанския оборот. И тъй като договорите се сключват, за да бъдат изпълнявани, включването на подходяща договорна санкция, от какъвто характер е неустойката, предвид изтъкнатите вече предимства, ще бъде израз на предвидливо договоряне в търговския оборот.

Литература

1. GARCIA, M. Enforcement of Penalty Clauses in Civil and Common Law: A puzzle to be solved by the contracting parties, 2012. Available from.: <http://cadmus.eui.eu/handle/1814/24818>

2. АНДРЕЕВ, М. Римско частно право- седмо издание. 1999. София: Тракия-М.

3. БАЙРАКТАРОВА, Ц. За някои проблеми свързани с неустойката, задатка и отменината. Търговско право (2013) XXII, № 3, pp.107.

4. БЪЧВАРОВА, М., РАЧЕВ, Р., МАТЕЕВА, Ж. Търговско и облигационно право, 2015. Варна: Наука и икономика ИУ.

5. ВЛАДИМИРОВ, И. Търговски сделки. 1997. Варна: Университетско издателство ИУ.

6. ВЛАДИМИРОВ, И. Търговско право. 2006. София: Ромина.

7. ГЕРДЖИКОВ, О. Търговски сделки. 2015. София: Труд и право.

8. ГОЛЕВА, П. Облигационно право-пето прераб. и доп. изд. 2013. София: Фенея.

9. ГОЛЕВА, П. За нищожността на неустойката поради противоречие с добрите нрави или принципът “Всичко или нищо” (2009). Търговско и конкурентно право № 12 ,pp. 22.

10. КАЛАЙДЖИЕВ, А. Облигационно право: Обща част – пето прераб. и доп. изд. 2010. София: Сиби.

11. КОЖУХАРОВ, А. Облигационно право:Общо учение за облигационното правоотношение. 2002. София: Юриспрес: Унив. изд. Св. Климент Охридски.

12. КОРОВЯКОВСКИЙ, Д. Неустойка как способ обеспечения исполнения обязательств. 2006, pp. Достъпно на: <https://cyberleninka.ru/article/v/neustoyka-kak-sposob-obespecheniya-ispolneniya-obyazatelstv>

13. КОРОВЯКОВСКИЙ, Д. Правовые способы обеспечения исполнения обязательств по кредитному договору. 2005, pp. Достъпно на: <https://>

cyberleninka.ru/article/n/pravovye-sposoby-obespecheniya-ispolneniya-obyazatelstv-po-kreditnomu-dogovoru.

14. МАРКОВ, М. Облигационно право – Помагало: девето доп. и прераб. изд. 2014. София: Сиби.

15. МЛАДЕНОВ, Н. Някои въпроси на неустойката (2007). Търговско и конкурентно право № 7, pp. 26.

16. ПЪРВАНОВА, Б. За санкционната функция на неустойката и някои проблеми свързани с приложното поле на института (2012) Търговско право XXI №4, pp. 82.

17. ПОЛОУС, Е. Обеспечения обязательств: виды, основные характеристики, порядок отражения в отчетности. 2011, pp.15.

18. ПОСТУМОЛОТОВ, И. Правовая природа залога как средства обеспечения обязательств, 2013, pp.87. Достъпно на: <https://cyberleninka.ru/article/v/pravovaya-priroda-zaloga-kak-sredstva-obespecheniya-obyazatelstv>

19. ТОРМАНОВ, З. За търговски договори. 2000. София: Делова седмица.

20. ЗАХАРОВА, Г., КИРЕЕВА, Ж. Неустойка: некоторые вопросы теории и практики. (2017), pp.87. Достъпно на: <https://cyberleninka.ru/article/n/neustoyka-nekotorye-voprosy-teorii-i-praktiki>

COMPARATIVE-LEGAL ANALYSIS OF PENALTY CLAUSE AND COMMERCIAL BET

Zhana Lecheva

Abstract

The Penalty institute is a convenient and versatile collateral instrument that is widely used in commercial practice. Therefore, the investigation of the effectiveness of the penalty, as well as the disclosure of its advantages over other collateral arrangements, are of great practical significance. A comparative analysis between the penalty institute and the commercial bet has been carried out in this paper. The essence of the research institutes, their scope, the similarities and the differences between them are analyzed. The article focuses on highlighting the advantages of the penalty against the commercial bet, taking into account criteria such as: degree of risk mitigation, functionality and effective implementation of each of the tools investigated in the field of commercial law.

Key words: *penalty, commercial law, commercial contract, trade relations, commercial bet.*